

HFD 2018 ref. 76

Bilstöd i form av anpassningsbidrag får lämnas endast för anpassningar som kräver en varaktig förändring av ett fordon.

52 kap. 5 och 8 §§ socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 20 december 2018 följande dom (mål nr 195-18).

Bakgrund

Bilstöd kan lämnas till bl.a. en förälder till ett barn som till följd av en varaktig funktionsnedsättning har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att använda allmänna kommunikationer. Bilstöd kan lämnas i form av bidrag för att anskaffa ett fordon men också för att anpassa ett fordon till den funktionsnedsattes behov, s.k. anpassningsbidrag.

Försäkringskassan beviljade M.T. anpassningsbidrag för en specialanpassad bilbarnstol för hennes son. Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade till förvaltningsrätten och yrkade att beslutet skulle upphävas eftersom bilbarnstolen inte var fast monterad i bilen. Enligt ombudet kan anpassningsbidrag lämnas endast för sådana anordningar som är fast monterade i ett fordon och som medför en varaktig förändring av fordonets funktion.

Förvaltningsrätten avslog överklagandet. Domstolen uttalade att det varken av lagstiftningen eller av förarbetena framgår att det krävs att en anordning ska vara fast monterad för att anpassningsbidrag ska få lämnas.

Kammarrätten biföll det allmänna ombudets överklagande och beslutade att M.T. inte hade rätt till det sökta bilstödet. Kammarrätten ansåg att anpassningsbidrag kan lämnas endast för anpassningar som innebär mer varaktiga förändringar av ett visst fordon.

Yrkanden m.m.

M.T. yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens dom och förklara att hon har rätt till anpassningsbidrag.

Allmänna ombudet för socialförsäkringen anser att överklagandet ska avslås.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

Frågan i målet är om bilstöd i form av anpassningsbidrag får lämnas för en löstagbar bilbarnstol.

Rättslig reglering

Bestämmelser om bilstöd finns i 52 kap. socialförsäkringsbalken. I målet är det bestämmelserna i deras lydelse före den 1 januari 2017 som är tillämpliga.

Enligt 2 § kan bilstöd lämnas till en försäkrad som på grund av ett varaktigt funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer. Av 3 § följer att bilstöd kan lämnas även till en försäkrad förälder till ett försäkrat barn som har ett sådant funktionshinder som avses i 2 §.

I 5 § första stycket 3 anges att bilstöd lämnas i form av anpassningsbidrag som avser ett fordon. Enligt andra stycket lämnas anpassningsbidrag för sådana åtgärder som anges i 8 § första stycket 2 och 3. Av punkten 2 framgår att bilstöd lämnas för ändring av ett fordon och kostnader i samband därmed samt justering och reparation av ändringen. Enligt punkten 3 kan stöd ges för anskaffning av en särskild anordning på ett fordon och kostnader i samband därmed samt justering och reparation av anordningen.

Av 19 § första stycket följer att anpassningsbidraget motsvarar kostnaden för sådana åtgärder som anges i 8 § första stycket 2 och 3 och som behövs för att den försäkrade ska kunna bruka fordonet. Enligt andra stycket får Försäkringskassan besluta att inte medge anpassningsbidrag om det fordon som den försäkrade valt är uppenbart olämpligt med hänsyn till den anpassning som behövs eller om fordonet är olämpligt med hänsyn till ålder och skick.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Av författningsregleringen framgår att bilstöd kan lämnas för att anskaffa en bil. För att den som är funktionsnedsatt ska kunna bruka bilen kan stöd ges för att anpassa den till den funktionsnedsattes behov (anpassningsbidrag). Bilen kan antingen ändras, exempelvis genom att golvet sänks, eller förses med särskilda anordningar, t.ex. handreglage för gas och broms eller ett utsvängbart säte. Anpassningen görs ofta i samband med att bilen anskaffas, men den kan också ske senare. Bidrag kan emellertid

nekas om den bil som ska anpassas är olämplig med hänsyn till ålder och skick.

Utformningen av regelverket ger vid handen att den anpassning som stöd kan lämnas för ska avse varaktiga förändringar av ett visst fordon. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening kan anpassningsbidrag komma i fråga endast för sådana fast monterade anordningar på eller ändringar av ett specifikt fordon som innebär en varaktig förändring av fordonet.

Den i målet aktuella bilbarnstolen är specialanpassad för M.T:s son. Stolen fästs med bilens bilbälte och är en löstagbar anordning som inte är kopplad till en viss bil. Det saknas därför förutsättningar för att lämna det sökta anpassningsbidraget. Överklagandet ska således avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Classon, Andersson, Svahn Starrsjö* och *von Essen*. Föredragande var justitisekreteraren Simon Isaksson.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2017-05-31, ordförande Pedersen):

Det har i målet inte ifrågasatts att M.T:s son har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand. Det är vidare ostridigt att han är i behov av den i målet aktuella specialkonstruerade bilbarnstolen för att kunna färdas i familjens bil samt att bilbarnstolen inte kan anses utgöra standardutrustning eller normalt förekommande tilläggsutrustning. Frågan i målet är om den aktuella bilbarnstolen kan anses utgöra en sådan anpassning som avses i 52 kap. 8 § första stycket 2 och 3 socialförsäkringsbalken.

Allmänna ombudet har anfört att anpassningsbidrag inte kan beviljas för den specialanpassade bilbarnstolen eftersom den inte är fast monterad i bilen. Anpassningsbidrag ska i första hand komma i fråga för anordningar som är mer eller mindre specialkonstruerade med tanke på ett funktionshinder, såsom handreglage för gas och broms samt anordning för rullstol och säteslift (RÅ 2000 ref. 24). I praxis har anpassningsbidrag beviljats till bl.a. automatisk växellåda samt motor- och kupévärmare (se bl.a. RÅ 2000 ref. 24 och RÅ 2002 not. 102). Enligt förvaltningsrätten synes anpassningsbidrag mot bakgrund av ovan nämnda exempel i första hand vara aktuellt för anpassningar som innebär mer varaktiga förändringar av fordonet.

Något uttryckligt krav på att en anordning ska vara fast monterad för att anpassningsbidrag ska utgå framgår dock varken av bestämmelsernas ordalydelse eller av förarbetena. I förarbetena anges vidare att

anpassningsbidrag bör kunna lämnas för anordningar som behövs för att ett handikappat barn ska kunna följa med i bilen, exempelvis en sitt- eller stödandordning (Ds S 1986:11 s. 42). Även lagstiftningens syfte – att möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig som andra – talar enligt förvaltningsrätten för att bilstöd ska kunna lämnas för en sådan specialanpassad bilbarnstol som det är fråga om i målet.

Den aktuella bilbarnstolen är specifikt framtagen och anpassad för M.T:s son. Bilbarnstolen är en förutsättning för att han ska kunna åka med i familjens bil och det har inte framkommit att bilbarnstolen har något annat användningsområde. Det vore under dessa förhållanden inte rimligt att neka M.T. anpassningsbidrag enbart på den grunden att bilbarnstolen är löstagbar och därmed inte kopplad till ett specifikt fordon. Försäkringskassan har mot denna bakgrund haft fog för att bevilja M.T. bilstöd i form av anpassningsbidrag avseende den specialanpassade bilbarnstolen. Överklagandet ska därmed avslås – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2017-12-11, Beck-Friis, Johansson och Farley):

[Text här utelämnad]

Enligt 52 kap. 19 § andra stycket socialförsäkringsbalken får Försäkringskassan besluta att inte medge anpassningsbidrag om det fordon som den försäkrade valt är olämpligt. Enligt bestämmelsens tredje stycke krävs att det föreligger särskilda skäl för att anpassningsbidrag för ändring av fordonet eller anskaffning av särskild anordning på fordonet ska lämnas, om fordonet är äldre än fyra år eller har framförts mer än 6 000 mil. Enligt kammarrättens mening framstår det av lagrummets ordalydelse som att anpassningsbidraget är knutet till ett visst fordon.

Av förarbetena till äldre bestämmelser om bilstöd framgår att det funktionshinder som föranleder behovet av bilstöd ska vara bestående eller i vart fall ska finnas under den tid som fordonet ska användas (prop. 1987/88:99 s. 17). Att funktionshindrets varaktighet sätts i relation till den tid som ett specifikt fordon ska användas, tyder på att bilstödet har en koppling till ett specifikt fordon.

I äldre praxis har anpassningsbidrag beviljats för bl.a. dragkrok, men inte för släpkärra (FÖD 1993:9). I nyare praxis har anpassningsbidrag beviljats för bl.a. automatisk växellåda samt motor- och kupévärmare (RÅ 2000 ref. 24 och RÅ 2002 not. 102.). Mot bakgrund av dessa exempel framstår det enligt kammarrätten som att anpassningsbidrag är aktuellt för anpassningar som innebär mer varaktiga förändringar av ett visst fordon.

Vid en sammantagen bedömning anser kammarrätten att en löstagbar bilbarnstol inte kan utgöra en sådan anpassning av ett fordon som avses i 52 kap. 8 § 2 och 3 socialförsäkringsbalken. M.T. har således inte rätt till bilstöd och överklagandet ska därför bifallas. – Kammarrätten bifaller överklagandet och beslutar att M.T. inte har rätt till bilstöd i form av anpassningsbidrag för bilbarnstol.